

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ**

Кафедра податків та фіскальної політики

**КУРСОВА РОБОТА
На тему:
«Митно-тарифне регулювання в Україні»**

**Виконав студент групи ФМО-41
Чемерис О. В.**

**Науковий керівник: викладач
Титор Володимир Йосипович**

Тернопіль - 2017

Зміст

Вступ	4
1. Теоретичні засади функціонування митно-тарифного регулювання в Україні.	6
2. Митно-тарифна політика України на сучасному етапі.	16
3. Світовий досвід митно-тарифного регулювання та можливості його застосування в Україні.	22
Висновок	27
Список використаних джерел	30

Вступ

Розвиток зовнішньої торгівлі, зокрема нарощування експорту країни на світовому ринку, збільшення або, принаймні, збереження його питомої ваги у світовій торгівлі є надзвичайно важливим чинником функціонування національної економіки будь-якої держави.

Зовнішня торгівля є одним із головних стабілізуючих факторів національної економіки. Протягом останніх років, внаслідок зростання експорту, його питома вага у ВВП збільшилася від 17,9 % до понад 40 %, що забезпечило зростання кількості робочих місць і значною мірою сприяло виведенню економіки України з кризи. Не останню роль в цьому зіграла виважена політика митно-тарифного регулювання.

Таким чином, основна *мета* даної курсової роботи полягає у вивченні особливостей функціонування митно-тарифної політики України.

Поставлена мета обумовила необхідність вирішення ряду взаємопов'язаних *завдань* :

- вивчити особливості організаційно-правових аспектів діяльності митних інститутів в Україні;
- дослідити митно-тарифну політику України на сучасному етапі економічного розвитку;
- розглянути проблеми митного регулювання і напрямки удосконалення митно-тарифної політики України

Предметом курсової роботи є система економічних відносин щодо формування митно-тарифної політики України.

В якості *об'єкта* курсового дослідження виступає митно-тарифна система України

В якості інформативної бази курсової роботи виступили законодавчо-нормативні акти з теми дослідження, праці українських і закордонних

фахівців в галузі теорії міжнародної торгівлі; матеріали спеціалізованої періодичної преси.

Зважаючи на об'єкт та предмет курсової, можна зробити висновок, що митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності не зводиться лише до техніки митної справи, до митних заходів на кордоні або у зв'язку з його перетином (огляд і випуск грузів, нарахування та стягнення митних платежів тощо). Ці заходи є більш широкими, які охоплюють різні сторони зовнішньоекономічних зв'язків. Більше того, митно-тарифне регулювання в цілому відноситься до числа найважливіших проявів суверенітету держави і тому є предметом турботи і уваги зі сторони законодавчої влади і зовнішньополітичних органів держави при формуванні його міжнародно-правової позиції. Тому у даній роботі будуть розглянуті правові основи здійснення митно-тарифного регулювання, а також сучасний стан розвитку цієї галузі економічних відносин.

1. Теоретичні засади функціонування митно-тарифного регулювання в Україні.

Митно-тарифне регулювання - це відносини, що виникають між державою та суб'єктами ЗЕД з приводу умов перетинання національного кордону товарами, капіталами, послугами, робочою силою; - це погодження регулювання питань, пов'язаних із встановленням митних податків, митних зборів, а також процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю[13].

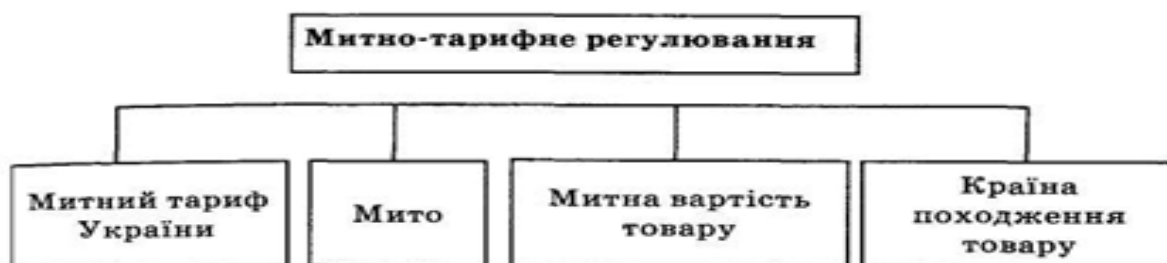

Рис. 1.1. Складові митно-тарифного регулювання. [13].

Після прийняття Декларації про державний суверенітет Україна самостійно визначає митну політику, створює власну митну систему та здійснює митне регулювання на своїй території.

Регулювання митною справою здійснюють найвищі органи влади та управління України. Спеціально уповноваженим органом державного управління в галузі митної справи є Державна фіскальна служба України, яка приймає нормативні акти, що регулюють дану сферу діяльності.

Митне регулювання здійснюється відповідно до Митного кодексу, законів України та міжнародних договорів. Україна може вступати в митні союзи з іншими державами.

У практиці зовнішньоекономічної діяльності країн світу існує два рівні митного регулювання[20]:

1. Міжнародний - передбачає здійснення такого регулювання через прийняття та виконання рішень спеціалізованих міжнародних організацій, таких як Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд, Світовий банк реконструкції та розвитку та інші, які митне регулювання здійснюють шляхом встановлення основних принципів міжнародного митного регулювання.
2. Національний - опирається на відповідні закони та інші законодавчі акти свого національного законодавства.

Митне регулювання розглядається як комплекс митних заходів держави, що використовуються у процесі регулювання зовнішньої торгівлі. При цьому саме поняття “митного заходу” відсутнє, що унеможливує однозначне розуміння категорії “митне регулювання”. На наш погляд, при тлумаченні даної категорії можна розглядати два основних напрямки регулювання: мито як податок та митниця як орган, що забезпечує виконання законодавства з питань митної справи. Логічна в такому випадку позиція національного законодавства, яка визначає митне регулювання як регулювання питань, пов’язаних з установами мит і митних зборів, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України. Однак таке визначення потребує перегляду. Процедури митного контролю нерозривно пов’язані з порядком переміщення товарів через митний кордон України, митним оформленням, справлянням установлених законодавством податків і зборів, що в комплексі становить митну справу. Питання встановлення мита належать до сфери митно-тарифного регулювання. Таким чином, митне регулювання можна розглядати як здійснення митної справи та організацію діяльності митних органів України[1].

Для комплексного аналізу митного регулювання перш за все необхідно зосередити увагу на митно-тарифному регулюванні. Найбільш усталеним є розуміння митно-тарифного регулювання як комплексу методів та інструментів державного регулювання зовнішньої торгівлі й інших форм

зовнішньоекономічної діяльності за допомогою митних тарифів у межах протекціоністської політики та їх мінімізації або повного усунення фритредерства (“вільної торгівлі”).

Одним із найбільш поширених регуляторів ЗЕД є митний тариф. Практично всі країни світу за його допомогою вирішують найрізноманітніші завдання: від захисту вітчизняного виробника до поповнення державного бюджету за рахунок коштів, вилучених на кордоні.

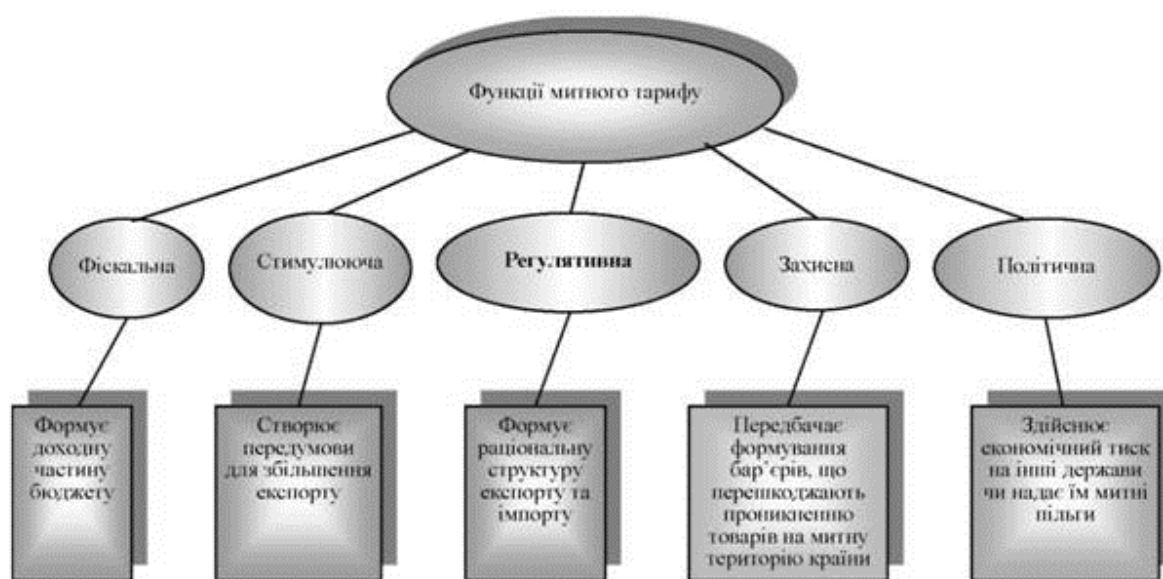

Рис. 1.2. Функції митного тарифу. [11].

Основним елементом митного тарифу являється мито. Мито – це непрямий податок, який справляється з товарів (інших предметів), що переміщуються через митну територію (ввозяться, вивозяться або слідуєть транзитом), включається до ціни товарів і сплачується за рахунок кінцевого споживача.

Структура митно-тарифного регулювання тісно пов'язана з визначенням місця мита серед інших податків і зборів, що справляються під час переміщення товарів через митний кордон: податку на додану вартість (ПДВ), акцизного збору, плати за митне оформлення товарів і транспортних засобів та єдиного збору. ПДВ та акцизний збір, на відміну від мита, сплачуються як імпортерами при ввезенні товарів, так і національними

товаровиробниками під час реалізації товарів на внутрішньому ринку. Відповідно ці податки однаково підвищують ціну як імпортованого, так і українського товару. Єдиний збір і плата за митне оформлення товарів і транспортних засобів не в змозі серйозно вплинути на ціну імпортованого товару. Крім того, об'єктом оподаткування єдиним збором є не товари, а транспортні засоби, що здійснюють переміщення вантажів, та види державного контролю, яким такий вантаж підлягає. Отже, можна зробити висновок, що з усіх податків і зборів, що підлягають сплаті під час переміщення товарів через митний кордон, лише за допомогою мита можна суттєво вплинути на ціну імпортованого товару, тим самим надавши цінову перевагу національним товарам.

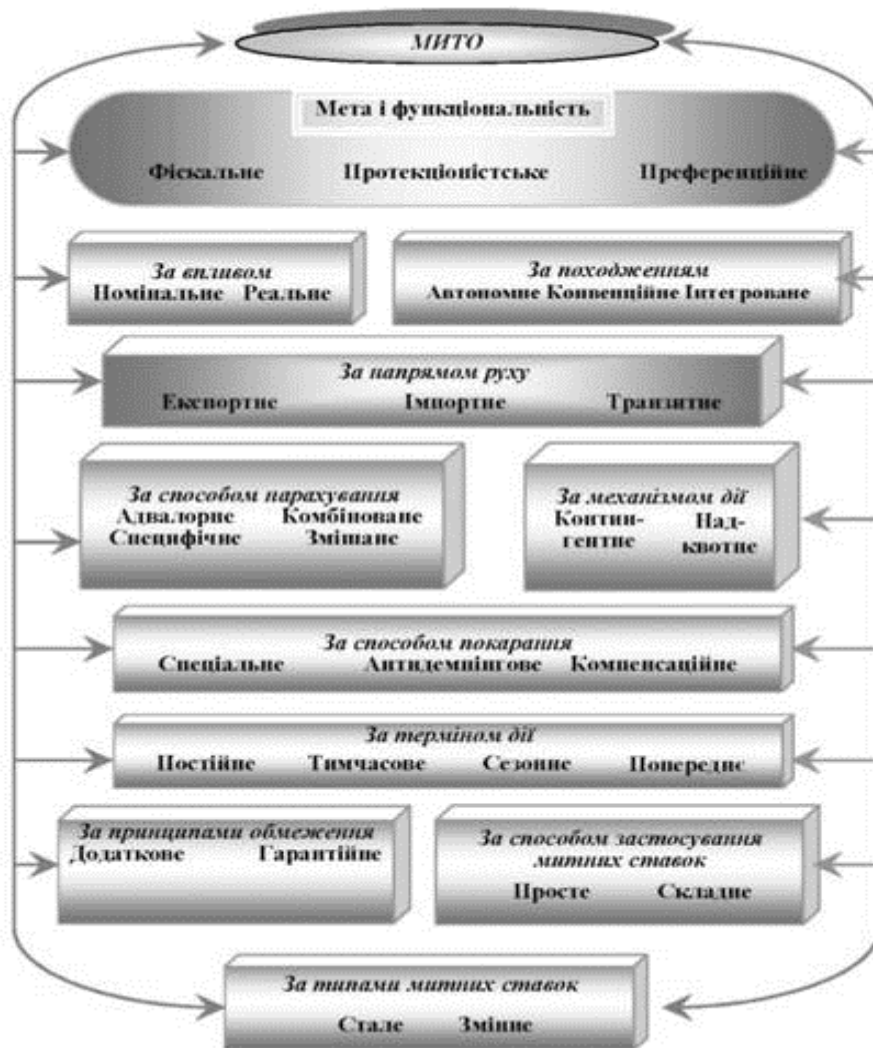

Рис. 1.3. Класифікація видів мита. [17].

Мито, що стягується митницею, являє собою податок на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон України. Мито, що стягується митницею, являє собою податок на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон.

Відносно товарів, що переміщуються через митний кордон України, застосовують три види ставок мита:

- преференційні;
- пільгові;
- повні.

Преференційні - це особливі пільгові ставки, які включають звільнення від сплати мита і застосовуються до товарів, які походять з держав, що разом з Україною входять до митних союзів або створюють з нею спеціальні митні зони, а також при встановленні якогось спеціального преференційного рішення відповідно до міжнародних договорів за участю України, їх застосовують в основному до товарів країн, що розвиваються.

Пільгові ставки застосовуються до товарів, які мають походження з держав або, економічних союзів, що користуються в Україні режимом найбільшого сприяння, а також до товарів з країн, які розвиваються.

Повні ставки - по інших товарах.

Мито варто відрізнити від митних зборів, що представляють собою плату за послуги митниці. Мито має всі необхідні основні податкові характеристики:

- 1.сплата мита носить обов'язковий характер;
- 2.мито є безоплатним платежем;
- 3.мито використовується для цілей фінансового забезпечення діяльності держави і/чи муніципальних утворень.

Імпорт товарів супроводжується стягненням мита. Ставки ввізного мита і перелік товарів, у відношенні до яких вони застосовуються, визначені "Митним тарифом України" та змінами і доповненнями до нього. Ставки ввізного мита встановлюються і змінюються Законами ВР України.

При ввезенні товарів з країн у відношеннях з якими діють угоди про вільну торгівлю, мито не стягується. Діючий порядок при цьому передбачає підтвердження походження товарів з наданням документів за встановленою формою.

Преференції з ввізного мита поширюються також на товари, походженням з митних територій країн СНД які поставляються в рамках Угоди про загальні умови і механізм підтримки розвитку виробничої кооперації підприємств і галузей держав-учасниць СНД . На окремі товари та інші предмети може встановлюватися сезонне ввізне і вивізне мито на строк не більше чотирьох місяців з моменту їх встановлення.

З метою захисту економічних інтересів України, українських виробників та у випадках, передбачених законами України, у разі ввезення на митну територію України і вивезення за межі цієї території товарів незалежно від інших видів мита можуть застосовуватися особливі види мита[12]:

- спеціальне мито;
- антидемпінгове мито;
- компенсаційне мито.

Спеціальне мито застосовується:

- 1) як засіб захисту українських виробників;
- 2) як засіб захисту національного товаровиробника у разі коли товари ввозяться на митну територію України у обсягах та (або) за таких умов, що заподіюють значну шкоду або створюють загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику;
- 3) як запобіжний засіб щодо учасників зовнішньоекономічної діяльності, які порушують національні інтереси у сфері зовнішньоекономічної діяльності;
- 4) як заходи у відповідь на дискримінаційні та (або) недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують здійснення законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та (або) ущемляють інтереси України.

Антидемпінгове мито застосовується:

- 1) відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту" у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, яку заподіює шкоду національному товаровиробнику;
- 2) у разі вивезення за межі митної території України товарів за ціною, істотно нижчою за ціни інших експортерів подібних або безпосередньо конкуруючих товарів на момент цього вивезення, якщо таке вивезення заподіює шкоду.

Компенсаційне мито застосовується:

- 1) відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту" у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, яке заподіює шкоду національному товаровиробнику;
- 2) у разі вивезення за межі митної території України товарів, для виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту або споживання яких безпосередньо або опосередковано надавалася субсидія, якщо таке вивезення заподіює шкоду.

Особливі види мита справляються на підставі рішень про застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, прийнятих відповідно до законів України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну".

У разі, якщо імпорт товару є об'єктом антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, преференції не встановлюються або зупиняються чи припиняються органом, який їх установив.

Нарахування мита на товари та інші предмети, що підлягають митному обкладенню, провадиться на базі їх митної вартості, тобто ціни, яка фактично сплачена або підлягає сплаті за них на момент перетину

митного кордону України. Мито сплачується митним органам України, а стосовно товарів та інших предметів, що пересилаються в міжнародних поштових відправленнях - підприємствам зв'язку. Порядок надання відстрочки та розстрочки оплати мита встановлюється Державною фіскальною службою України.

Усі платежі, що здійснюються на митниці, розраховуються на базі митної вартості.

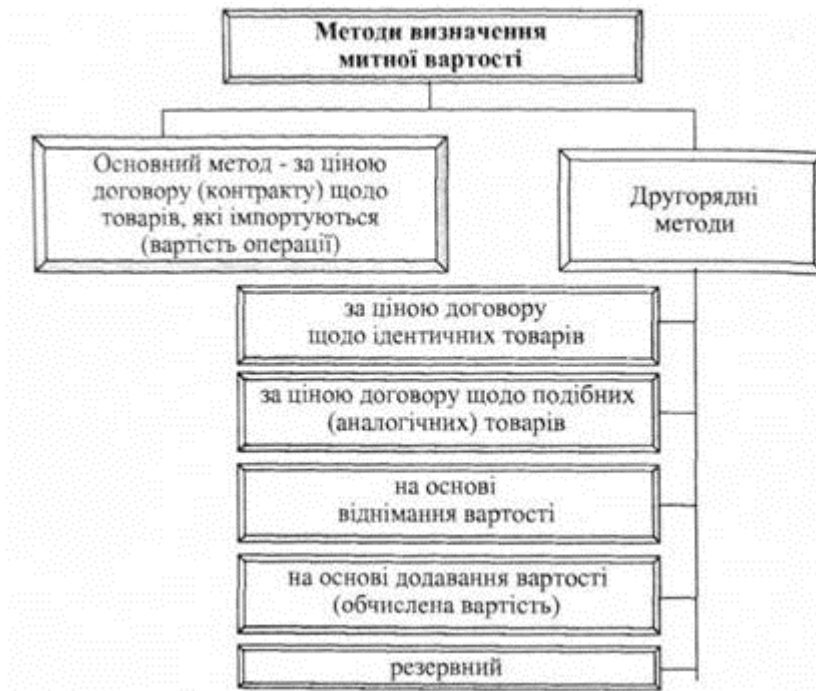
Митна вартість – це заявлена декларантом або визначена митним органом вартість товарів, що переміщується через митний кордон України, яка обчислюється на момент перетинання товарами митного кордону України. Методи визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, та умови їх застосування встановлюються Митним кодексом[14].

Митна вартість товарів і метод її визначення заявляються (декларуються) митному органу декларантом під час переміщення товарів через митний кордон України шляхом подання декларації митної вартості.

До митної вартості включають ціну товару, зазначену в рахунку-фактурі іноземного контрагента, а також такі фактичні витрати (якщо їх не враховано у рахунку-фактурі):

- 1) витрати на транспортування, навантаження, завантаження, переміщення та страхування до пункту перетину митного кордону України;
- 2) комісійні та брокерські витрати під час проведення митного та інших видів оформлення в іноземних державах на шляху перевезення товару;
- 3) плата за використання об'єктів інтелектуальної власності, що належать до цих товарів та інших предметів, яка має бути сплачена імпортерам або експортерам прямо або опосередковано як умова їх ввезення (вивезення).

Визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України, здійснюється шляхом застосування таких методів:

Рис. 1.4. Методи визначення митної вартості. [16].

Обчислення митної вартості здійснюється насамперед на основі ціни угоди, тобто фактурної вартості товару.

Фактурна вартість (або контрактна вартість) – це ціна товару, що обумовлена в контракті та в рахунку-фактурі.

Подальший розрахунок митної вартості здійснюється з урахуванням умов поставки товару відповідно до інтерпретації Міжнародних комерційних термінів ІНКОТЕРМС, виходячи з того, які саме витрати включені продавцем до рахунку-фактури і коли вони зроблені: до перетину митного кордону чи після нього.

Країна походження товару як елемент митно-тарифного регулювання визначається з метою застосування тарифних та нетарифних заходів регулювання ввезення товару на митну територію України та вивезення товару з цієї території, а також забезпечення обліку товарів у статистиці зовнішньої торгівлі[16].

Країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до критеріїв, встановлених розділом III МК. При цьому під країною

походження товару можуть розумітися група країн, митні союзи країн, регіон чи частина країни, якщо є необхідність їх виділення з метою визначення походження товару.

У разі якщо у виробництві товару беруть участь дві або більше країн, походження товару визначається згідно з критерієм достатньої переробки, а саме: країною походження товару вважається країна, в якій було здійснено повне виготовлення товару або останні операції з його переробки, достатні для того, щоб товар одержав основні характерні риси.

Основним документом, що підтверджує походження товару, є сертифікат про походження товару, подання якого вимагається митним органом у випадках, передбачених законом.

Оскільки факт походження товару з тієї чи іншої країни суттєво впливає на рівень обкладання його податками та зборами, а також може зумовлювати інші обмеження щодо імпорту цього товару, правила походження товару регламентуються СОТ. Угода СОТ з правил походження зобов'язує країни-члени забезпечувати, що їх правила походження є прозорими; що вони не мають обмежувального, спотворюючого, руйнівного впливу на міжнародну торгівлю; що вони застосовуються на постійній, одноманітній, неупередженій та розумній основі; що вони базуються на позитивному стандарті (мають вказувати, що становить походження, а не що його не становить). У довгостроковій перспективі ця угода має на меті створення спільних (гармонізованих) правил походження для усіх країн - членів СОТ.

Основним документом митного оформлення є митна декларація (МД)- письмова заява встановленої форми, що подається митному органу і містить відомості про товари та транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон України, митний режим, у який вони заявляються, а також іншу інформацію, потрібну для здійснення митного контролю, митного оформлення, митної статистики, нарахування податків і зборів.

2. Митно-тарифна політика України на сучасному етапі.

Для України сучасний етап характеризується постійним зростанням обсягів та розширенням масштабів міжнародної торгівлі, ускладненням динамізму торговельних процесів, посиленням вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки та зниженням національних торговельних бар'єрів. Відбувається поглиблення інтеграції міжнародних вимог у національну практику митного регулювання України. В таких умовах загострюється потреба підвищення ефективності національної митної політики в сфері реагування на зовнішні загрози та швидкої протидії можливим негативним наслідкам таких загроз у напрямку посилення забезпечення економічних інтересів держави й максимального врахування в національній митній системі міжнародних правил та вимог.

Зростання обсягів імпорту в Україну (у 2017 р. порівняно з 2016 р.) свідчить про потребу підвищення ефективності митного контролю для України. Істотне збільшення масштабів ввезення до України товарів у 2016 р. із Казахстану, Грузії, Польщі, Італії, Білорусі, Китаю та Німеччини гостро висвітило проблеми нестачі технологічних та фізичних потужностей державної фіскальної служби для оперативного й ефективного здійснення відповідних митних процедур.

Протягом 2016 року були здійснені значні позитивні зрушення в напрямку вдосконалення митної політики[22].

По-перше, активізувалася взаємодія митних органів із суб'єктами господарювання, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Цей захід спрямовано на забезпечення лібералізації сфери зовнішньої торгівлі та водночас подолання тіньових механізмів ввезення в Україну товарів. Завдяки такій взаємодії забезпечено зростання додаткових надходжень до Державного бюджету України від коригування митної вартості товарів .

По-друге, активізувалася робота з приведення законодавства України у сфері захисту прав інтелектуальної власності до рівня світових стандартів

із метою посилення протидії незаконному переміщенню товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності. Дотримання інтересів об'єктів права інтелектуальної власності відіграє суттєву роль у забезпеченні недискримінаційного ставлення до України як до суб'єкта міжнародних економічних відносин, який прагне здобувати конкурентоспроможність в умовах добросовісної конкурентної боротьби.

По-третє, налагодилась ефективна взаємодія з ДФС сусідніх держав та країн - найбільших торговельних партнерів України з метою виявлення корупційних тіньових схем у зовнішньоекономічній діяльності та організованих угруповань, що ведуть злочинну діяльність у зовнішньоекономічній сфері та займаються легалізацією (відмиванням) кримінальних коштів.

По-четверте, було досягнуто певного прогресу в напрямку створення, підготовки до впровадження і розвитку системи електронного декларування товарів, що в значній мірі наближує законодавство України з митних питань до законодавства Євросоюзу та сприяє прискоренню й спрощенню процедур здійснення митного контролю та оформлення товарів і транспортних засобів.

По-п'яте, були вжиті низки заходів щодо нормативного забезпечення недопущення ввезення на митну територію України продуктів харчування незадовільної якості, зокрема м'ясопродуктів.

Але, слід відзначити і ряд проблемних питань сучасної митної політики України.

Однією з найголовніших проблем митної політики України є відставання митного контролю від сучасних потреб пропускну здатності та світових стандартів контролю товарів. Суттєве зростання обсягів зовнішньоторговельного обороту та зміцнення цих тенденцій у 2017 р. вимагає якісно нового підходу до здійснення контролю міжнародних вантажних потоків. Зростання товаропотоків висвітлило таку проблему митного контролю як суттєві часові витрати на проведення митних

процедур. Про значну недосконалість митної політики України свідчать також: значний вміст товарів, що переміщуються контрабандним шляхом; збереження загрозової ситуації з контрабандою наркотичних засобів та зброї (у 2016 році митними органами було виявлено 546 випадків незаконного переміщення зброї та 800 спроб переміщення наркотичних засобів); учинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності, особливо через канали незаконного переміщення через митний кордон України дисків для лазерних систем зчитування та іншої аудіовізуальної продукції.

Дуже важливою проблемою, також, є поширена практика викривлення митної вартості імпортованих товарів. За даними ДФС України, зберігаються тенденції до заниження митної вартості при імпорті досить широкого асортименту товарів. Такі тенденції актуалізують для України посилення ефективності механізмів моніторингу та визначення справжньої вартості товарів, достовірності їхнього декларування.

Також спостерігається нарощування обсягів та темпів приросту розрахунків за експортно- імпортними операціями через офшорні зони. У 2016 р. темпи приросту обсягів розрахунків за експортовані товари за посередницькими договорами через фірми, зареєстровані в офшорних зонах майже в 1,5 рази перевищували приріст розрахунків за прямими договорами та посередницькими договорами з країнами без офшорних зон.

За підсумками 2016 р. приріст експорту товарів через офшорні зони відбувся за рахунок продукції металургії, паливно-енергетичних товарів та продукції хімічної промисловості (рис.2.1).

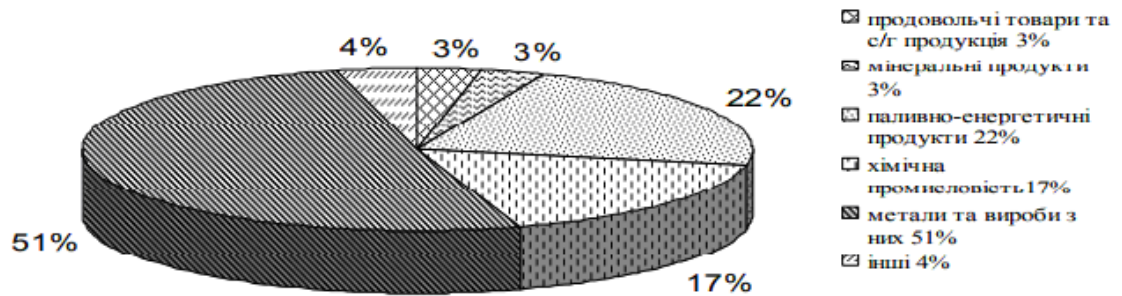

Рис. 2.1. Структура експорту товарів України через офшорні зони в 2016 р. [22].

Імпорт товарів через офшорні зони у 2016 р. нарощувався ще більш динамічно, ніж експорт. Приріст розрахунків за імпорт товарів через фірми, зареєстровані в офшорних зонах, у 2016 р. склав майже 34% (рис.2.2).

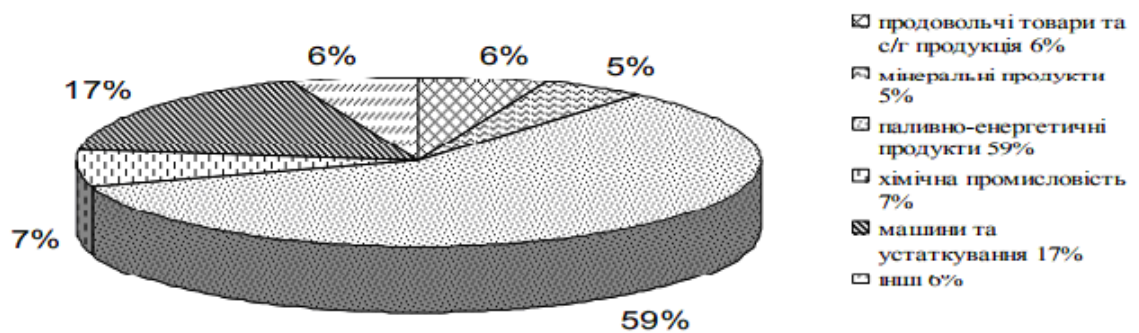

Рис. 2.2. Структура імпорту товарів України через офшорні зони в 2016 р. [22].

Зростання вагомості експортно-імпортних операцій з розрахунками через офшорні зони створює широкі можливості для маніпуляцій з цінами контрактів, спрямованих на виведення доходів та ухиляння від сплати податків, що становить суттєву загрозу для стабільного економічного зростання та задоволення національних інтересів держави.

Негативним чинником є ще й збереження тенденцій до суттєвого розриву між кількістю зареєстрованих в Україні учасників зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) та їх фактичною активністю в сфері зовнішньої торгівлі. Назріла необхідність ретельного вивчення цього становища на предмет ймовірних зловживань у відповідній сфері, а також з'ясування перешкод здійсненню ЗЕД в офіційному правовому полі.

Зважаючи на розглянуті тенденції та умови функціонування митної політики в Україні, пріоритетами підвищення дієздатності політики держави у цій сфері мають стати:

- підвищення рівня захисту національних інтересів держави з одночасним упровадженням міжнародних вимог та стандартів;
- спрощення митних процедур; - підвищення ефективності виявлення та протидії негативним явищам у середовищі зовнішньої торгівлі.
- створення максимально сприятливого середовища для учасників ЗЕД;

Для того, щоб реалізувати ці пріоритети у найближчий час, необхідно здійснити ряд заходів, які посилять рівень захисту національних інтересів держави, створять сприятливі умови для збільшення обсягів зовнішньої торгівлі та позитивно вплинуть на соціальний та економічний розвиток України. Для цього, на мою думку, необхідно:

- створити сприятливі нормативно-правові умови розширення прав митних органів у частині доступу до інформації, яка знаходиться в базах даних інших органів державної влади;
- розробити програми реформування процедур митного оформлення;
- створити єдину систему використання попередньої інформації з метою оперативного виявлення потенційно небезпечних вантажів та попередження наслідків ввозу недоброякісної, екологічно-, санітарно- та іншої небезпечної продукції ще на початковій стадії руху;
- запровадити наукові тренінги для працівників митної служби стосовно управління ризиками, імплементації «єдиного вікна» та інтегрованої системи управління кордоном та включити до навчальних програм підготовки та підвищення кваліфікації працівників митної служби постійний курс із управління міжнародними проектами;
- підвищити рівень бюджетного фінансування процесів модернізації та реформування системи реалізації митної політики, за вимогами міжнародних норм та стандартів.

На мою думку, можна запропонувати кілька ефективних прийомів митно-тарифного регулювання для виконання в Україні на прикладі економічно розвинутих країн світу.

Для країн, які знаходяться на етапі стрімкого економічного зростання, ефективною є політика поміркованого протекціонізму, що в подальшому призвело до поступового зниження тарифів. Високі тарифні ставки в даному випадку слід упроваджувати тільки на дорогі товари. Ця політика передбачає надання пільгових митних тарифів переважно для країн-постачальників сировини та товарів мінімальної технологічної обробки. При цьому митно-тарифна політика повинна відповідати економічним інтересам держави, а не окремим суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності.

Слід зазначити, що лише за допомогою тарифного регулювання неможливо забезпечити захист національного товаровиробника, ефективним є його поєднання з антидемпінговими розслідуваннями, нетарифними методами регулювання та субсидіями національним товаровиробникам.

На мою думку, на сучасному етапі найбільш прийнятним для України є використання досвіду країн центральної та східної Європи, які нещодавно приєдналися до ЄС. Він передбачає дотримання низьких тарифних ставок на переважну більшість товарних позицій, особливо на товари з низьким ступенем обробки. Особливий захист потрібно приділяти продукції сільського господарства та окремим галузям машинобудування. Паралельно слід упроваджувати ефективну систему аналізу ризиків для запобігання митним правопорушенням.

3. Світовий досвід митно-тарифного регулювання та можливості його застосування в Україні.

Доцільним для України в процесі формування її митної політики та механізму використання інструментів митно-тарифного регулювання є використання світового досвіду – а саме досвіду тих країн, які мають подібний економічний стан. Розглянемо особливості митно-тарифного регулювання в деяких країнах світу та спробуємо виділити ті інструменти та прийоми, які можливо використати в Україні з метою покращення ефективності її митної політики.

Митно-тарифне регулювання експортно-імпортних операцій розвинутих країн світу в основному відповідає рекомендаціям міжнародних організацій. У країнах з ринковою економікою з метою заохочення припливу капіталу до країни митом оподатковується лише імпорт, а експортне мито не застосовується а у США навіть заборонено законодавчо. Взагалі, більшість високорозвинених країн та країн з перехідною економікою застосовували на різних етапах свого розвитку схожу зовнішньоекономічну політику, що полягала у стимулюванні експорту готової продукції, обмеженні вивозу сировини та заохочення імпорту комплектуючих, матеріалів для розвитку власної промисловості[20].

Так, митно-тарифне регулювання як засіб стимулювання експорту успішно використовується у багатьох країнах світу, зокрема, в Індонезії, якщо експортер представляє план експорту, де вказані імпортні матеріали, а також додає банківську гарантію, то імпортер даних матеріалів звільняється від сплати мита шляхом отримання ліцензії на імпорт ресурсів, а суму мита сплатить експортер у тому випадку, якщо не вивезе 85% продукції у вказаний час. У Китаї також діє система сприяння експорту, що полягає у наданні численних пільг та сприянні при здійсненні експортних операцій, в той час, як пільги імпортерам заборонені та введено додаткові тарифи за прискорення митного оформлення.

Тобто митний тариф застосовується як інструмент стимулювання виробництва та експорту продукції з високою часткою доданої вартості, що практикується на основі використання принципу тарифної ескалації, що полягає у тому, що ставки мита підвищуються відповідно до зростання ступеня обробки товарів, причому ця різниця може сягати навіть 10 разів. Зокрема, рівень митного обкладання імпоротної готової продукції в Японії більший за рівень ставок мита на сировину в 10,8 разів, в ЄС – в 7,7 разів, США – в 7,1 разів. В країнах з перехідною економікою тарифна ескалація дещо менша: зі збільшенням ступеня обробки товару рівень тарифного захисту зростає в Польщі в 2,8 разів, Чехії – в 4,5 разів. Приблизно на тому ж рівні знаходиться й тарифна ескалація в Україні: у нас готова імпортована продукція обкладається митом, більшим у 3,2 разів, ніж для сировини. У країнах з менш розвинутою економікою тарифна ескалація тим менша, чим нижчий рівень розвитку країни: у Туреччині тарифи на готову продукцію більші, ніж на сировину, у 3,5 рази, Тунісі – приблизно в 1,5 рази. З вищевикладеного можна зробити висновок, що, безумовно, тарифна ескалація є дієвим методом захисту національного товаровиробника, проте застосування її у розвинених країнах спричиняє консервуванню технологічної відсталості країн, що знаходяться на шляху до ринкової економіки, адже унеможливорює доступ їх готової продукції на ринки таких країн[15].

Цікавим є той факт, що багато країн світу поряд зі стимулювання експорту та сприянням розвитку вітчизняного виробництва не створюють перешкод і для імпортних товарів. Тут можна навести приклад Японії, де діє система податкових пільг для імпортерів, наприклад, податковий кредит у розмірі 5 % від обсягу імпорту або взагалі звільнення від оподаткування великого переліку імпортних товарів, що складає у кінцевому підсумку до 25% загального обсягу імпорту.

Що стосується необхідності уніфікації тарифних ставок, про яку вже йшлося вище, то деякі країни зробили значні кроки у цьому напрямку, так,

можна навести приклад Чилі, де ставка тарифу дорівнює 15%, та Болівії, де діють всього дві ставки – 10% і 17%. У Росії здійснюється поступова реформа щодо зменшення кількості адвалерних ставок, що застосовуються до імпортованих товарів. При цьому подібні реформи звичайно супроводжуються також зниженням середнього рівня протекціонізму, що досягається двома методами – методом, коли на кожному етапі реформи вищі ставки зменшуються до наступного нижчого рівня (наприклад, у Коста-Ріці і Гватемалі), або методом пропорційного зниження, коли на кожному етапі усі ставки зменшуються на визначену кількість відсотків (Мексика).

Митний тариф Польщі передбачає чотири види митних ставок: основні (конвенційні), преференційні, автономні та знижені. Знижені ставки застосовуються для країн, які підписали угоди про вільну торгівлю з Польщею – це країни ЦЄЗВТа, члени ЄАВТ, держави Балтії. Саме ці ставки переважно застосовуються при митному оформленні, оскільки 80% товаропотоку йде з вищезазначених країн. На жаль, Україна не входить до цієї групи країн. З тих пір, як Польща увійшла до ЄС, вона не може самостійно встановлювати митні тарифи, крім того, значна частка від зібраних митних зборів направляється до бюджету ЄС. Стрімка лібералізація митно-тарифної політики цієї держави послабила фіскальну функцію митного тарифу та обмежила можливість застосування протекціоністських заходів. В цілому можна зазначити, що, на відміну від українського законодавства, норми митного законодавства Польщі та порядок застосування інструментів митно-тарифного регулювання дуже наближені до вимог та норм Європейського Союзу, незважаючи на те, що кількість нормативно-правових актів, що потребувала гармонізації у країнах Центральної та Східної Європи, складала до 1,5 тисячі[20].

В Угорщині, аналогічно до Польщі, митно-тарифна політика здійснюється за нормами ЄС, а митне оформлення – на основі Єдиного адміністративного документа, що застосовується у країнах ЄС. Митна

політика Угорщини, так само, як і інших нових країн – членів ЄС, що належали до комуністичного табору (Словенії, Словаччини), характеризується перехідним станом від політики захисту національної економіки від імпортової експансії до лібералізації торговельної політики під тиском СОТ, намаганням уникнути різкого зниження митних ставок та зберегти елементи державної підтримки сільського господарства та інших вразливих галузей економіки.

Суттєва відмінність митно-тарифного регулювання в Україні від провідних країн світу полягає у надзвичайно розгалуженій товарній номенклатурі зовнішньоекономічної діяльності, що станом на 2016 рік нараховує 11058 позицій, в той час, як, приміром, у США ТНЗЕД складається з 10085 позицій, в Японії – 8964, а в Китаї – 6509 позицій. Така ситуація створює потенційну можливість для зловживань суб'єктів ЗЕД шляхом декларування товару не за своїм кодом з метою сплати меншої суми платежів.

На жаль, можливість гармонізації митного законодавства України за вимогами ЄС суттєво гальмується через надання пріоритету фіскальній функції митних органів, що надзвичайно ускладнює можливість тісної співпраці з країнами ЄС. У промислово розвинутих країнах мито виконує перш за все регулюючу функцію, а не фіскальну, і надходження від справляння ввізного мита складають не більше 0,3% ВВП, на відміну від України, фіскальна служба якої відіграє важливу роль в процесі наповнення державного бюджету. Перетворення митних органів України у фіскальні зменшує можливості реалізації інших їх функцій та створює перешкоди для міжнародного співробітництва та ефективної боротьби з митними правопорушеннями. Як наслідок, збільшуються масштаби ухилення від сплати податків, зменшується конкурентоспроможність вітчизняного товаровиробника, не приділяється належної уваги розвитку співробітництва на міжнародній арені тощо.

Для реалізації намагань України «влитися» в Європейський Союз та посилити співпрацю з провідними світовими економічними організаціями, слід аналогічно до країн Центральної Європи, які вже пройшли цей шлях, вносити зміни у національне законодавство та використовувати лише ті інструменти митно-тарифного регулювання, які не лише не суперечать принципам СОТ та ЄС, але і здатні захистити економічні інтереси України. Тобто слід взяти на озброєння досвід саме країн ЦСЄ, які нещодавно приєдналися до ЄС, а саме поступово зменшувати митні ставки відповідно до домовленостей із СОТ, при цьому не відмовляючись від захисту вразливих галузей економіки (АПК, машинобудування, харчова промисловість), а також продовжити подальше впровадження системи аналізу ризиків та пост-аудиту для запобігання митним правопорушенням. Щодо останнього, то тут корисним є використання досвіду США та Японії та скорочення товарної номенклатури, що зменшить зловживання при визначенні коду товару[21].

Висновок

Дослідивши в даній курсовій роботі особливості митно-тарифної політики України ми можемо зробити наступні висновки та узагальнення. По-перше, податкова політика України як складова фінансової політики на сучасному етапі має формуватися з огляду на стосунки з іншими країнами. Тому розгляд особливостей митного оподаткування, яке є важливим економічним регулятором зовнішньоекономічної діяльності, на сьогодні набуває особливої гостроти. Ми визначили, що мито, безумовно, є податком, оскільки, воно сплачується в обов'язковому безвідплатному порядку відповідно до вітчизняного законодавства та не має конкретного цільового призначення. Відповідно мито є важливою складовою податкової системи і характеризується таким:

- є непрямим податком, а тому йому притаманні їх основні риси: по-перше, мито включається до ціни товару як надбавка і є податком на споживання; по-друге, мито має чітко виражену фіскальну природу; по-третє, стягується за тарифами;
- є загальнодержавним податком і у повному обсязі справляється до Державного бюджету України.

Мито виконує фактично ті самі функції, що й інші податки та збори, однак має певні особливості:

- фіскальна функція мита полягає в тому, що акумулюються кошти для виконання державою покладених на неї завдань. Такий суто фіскальний підхід для встановлення мита був характерним для епохи протекціонізму, коли спеціально встановлювалися високі ставки мита, однак з початку інтеграційних процесів відбулося послаблення ролі мита у формуванні доходів держав;
- регулююча функція мита полягає в тому, що завдяки диференціації ставок відбувається коригування національних і світових цін.

Можна виокремити три основні прояви цієї функції: протекціоністський (національна ціна буде значно нижчою за світову ціну разом із сплаченим

митом), стимулюючий (національна ціна буде вищою за світову ціну разом із сплаченим митом) та стабілізуючий (національна ціна дорівнюватиме світовій ціні разом із сплаченим митом).

Одним із найбільш поширених регуляторів ЗЕД є митний тариф.

Митний тариф — інструмент торгової політики і державного регулювання внутрішнього ринку країни при його взаємодії зі світовим ринком.

Також у залежності від контексту може визначатися як:

- перелік ставок мита, що застосовуються до товарів, що переміщуються через митний кордон, систематизований відповідно до товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності;
- конкретна ставка мита, що підлягає сплаті при вивозі або ввезенні певного товару на митну територію країни. У цьому випадку поняття митного тарифу цілком збігається з поняттям мита.

Митна вартість – це заявлена декларантом або визначена митним органом вартість товарів, що переміщується через митний кордон України, яка обчислюється на момент перетинання товарами митного кордону України.

Країна походження товару — країна, в якій товар було повністю вироблено або піддано достатній переробці чи обробці.

На сучасному етапі митно-тарифної політики України найбільш прийнятним є використання досвіду країн центральної та східної Європи, які нещодавно приєдналися до ЄС. Він передбачає дотримання низьких тарифних ставок на переважну більшість товарних позицій, особливо на товари з низьким ступенем обробки. Особливий захист потрібно приділяти продукції сільського господарства та окремим галузям машинобудування. Паралельно слід упроваджувати ефективну систему аналізу ризиків для запобігання митним правопорушенням.

Таким чином, здійснивши оцінку досвіду зарубіжних країн у сфері митного регулювання, варто відмітити, що ефективність такого

регулювання в Україні пов'язана лише із фіскальною функцією, тоді як реалізація решти завдань покладених на систему митного регулювання не здійснюється або здійснюється недбало та неефективно, водночас залучення розглянутого досвіду зарубіжних країн є неможливим без реформування відповідним чином підходів до визначення пріоритетів у сфері митного регулювання.

Список використаних джерел

1. Актуальні питання теорії та практики митної справи: монограф./ за заг. ред. І.Г. Бережнюка. – Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2013 – 428с.
2. Борисенко О. П. Система державного контролю за зовнішньоекономічними операціями в Україні та напрями її вдосконалення / О. П. Борисенко // Вісник Академії митної служби України. – 2013. – № 2 (42).– С. 82–88.
3. Генеральна угода з тарифів і торгівлі від 15.04.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_003.
4. Гребельник О.П. Митна справа / О.П. Гребельник. – К. : Центр учб. літ., 2014 – 380 с.
5. Губа М.О. Митні платежі в Україні: особливості адміністрування в сучасних умовах/ М.О. Губа // Вісник Академії митної служби України. – 2010. – №2. – С. 63-68.
6. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991р. № 960-ХІІ (ред. від 17.11.2012 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
7. Закон України «Про Митний тариф України» від 19.09.2013 р., №584-ХVІІІ(ред. від 10.11.2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.
8. Запорожець О. Система адміністрування митних платежів України // О. Запорожець / Вісник КНТЕУ. Фінанси та банківська справа. – 2012. – № 2. – С. 104-111.
9. Івашова Л. М. Спрощений митний контроль у контексті економічної безпеки: проблеми та шляхи їх розв'язання / Л. М. Івашова, Л. І. Кийка // Вісник Академії митної служби України. – 2012. –№ 1(6). – 146–152с.

10. Концепція реформування діяльності митної служби України на 2011–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/article?art_id=221303
11. Міжнародне приватне право / Дахно І.І. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://readbookz.com/pbooks/book-38/ua/chapter-1957>
12. Митна енциклопедія : у 2 т. – Т.2 / редкол. : І.Г. Бережнюк. – Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2013 – 536 с.
13. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / Науменко В.П. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://readbookz.com/pbooks/book-15/ua/chapter-888/>
14. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
15. Новікова К. І. Перспективні напрями розвитку мито-тарифного регулювання в Україні // К. І. Новікова / Держава та регіони. Серія: економіка та підприємництво. – 2010. – № 1. – С. 141-145.
16. Особливості митно-тарифного регулювання України / Дяченко Т. О. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2666/2370>
17. Основи митної справи / Гребельник О.П. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://readbookz.com/pbooks/book-7/ru/chapter-476/>
18. Основні напрямки реформування української митниці, офіційний сайт ДКСУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua>
19. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>
20. Світовий досвід митно-тарифного регулювання та можливості його застосування в Україні / Новікова К.І. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/57999.doc.htm

21. Сучасна митна політика України та шляхи її вдосконалення / Бобух І. М., Глухова В.І., Ковтун О. В. [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http://www.kdu.edu.ua/statti/2007-6\(47\)/139.pdf](http://www.kdu.edu.ua/statti/2007-6(47)/139.pdf)
22. Сучасні тенденції реалізації митної політики України / Стирнік Г. ,А., Базилюк Я. В. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/MONITOR/Juni/3.htm>
23. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення УКТЗЕД » від 20.12.2012 р., №428 [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1863-2002-п>
24. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 р. № 451 «Питання пропуску через державний кордон України осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників та товарів, що переміщуються ними» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/451-2012-%D0%BF>
25. Туржанський В. А. Податковий та митний аудит зобов'язань за податками і зборами / В. А. Туржанський // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4. – С. 357 – 362.
26. Туржанський В. А. Функціонування постаудиту в системі митного контролю: вітчизняний та зарубіжний досвід /В. А. Туржаснький // Митна безпека. – 2013. – № 1. С. 13 – 19.